

Karabin powtarzalny Carcano 1891

Historia broni

Królestwo Włoch, które się zjednoczyło pod berłem dynastii sabaudzkiej z Piemontu, w wyniku działań wojennych i dyplomatycznych, które były prowadzone w latach 1867-1871, został wówczas przyjęty pierwszy karabin powtarzalny ładowany „odtylcowo”, na naboje scalone w łusce metalowej w roku 1870. Była to modyfikacja szwajcarskiego karabinu powtarzalnego Vetterli, jednakże ze znacznymi modyfikacjami, których pomysłodawcą był pułkownik Salvatore Carcano z arsenału turyńskiego. Nabój kalibru 10,4 mm (choć Włosi podawali go jako 10,35 mm), ale dzięki opracowaniu przez Carcano była to amunicja już znacznie nowocześniejsza amunicja centralnego zapłonu, w łusce o długości 47 mm – za to Włosi ówczesnie przyjęli jako broń jednostrzałową, gdzie uznano magazynek rurowy jako niepotrzebny. Po kilkunastu latach eksploatacji karabin Mo. 70 był już mocno przestarzały i przystąpiono ówczesnie do jego modernizacji. Jednakże przyjęcie na uzbrojenie armii austro-węgierskiej karabinu powtarzalnego Mannlichera M.86 przekonało Włochów, że karabin jednostrzałowy nie przystaje do ówczesnych realiów pola walki. W 1887 roku do uzbrojenia przyjęto więc nowy karabin systemu Vetterli z magazynkiem pudełkowym na cztery naboje, które ładowano przeciwną kombinacją ładownika oraz łódki. Naboje wkładano się

do magazynka wraz z obejmą – jak ładownik, po czym wyciągało się ją, a uchwycone rozdzielaczem, zaś naboje pozostawały już w magazynku broni – jak ładowane bezpośrednio z łódki. Autorem tego typu rozwiązania był Giuseppe Vitali, to też karabin powtarzalny Fucile Mo. 70/87, gdzie odtąd był nazywany karabinem powtarzalnym T+Vetterli-Vitali, który strzelał jednak nadal amunicją czarnoprochową, a tymczasem we Francji, gdzie wielką rewolucją było wprowadzenie do uzbrojenia amunicji karabinowej na amunicją „bezdymną”, która dość szybko przekonała samych Włochów, że „nowe” zmodyfikowane karabiny były y teraz beznadziejnie przestarzała i trzeba było rozpocząć całkowicie nowe prace nad nowym karabinem dla włoskiej armii.

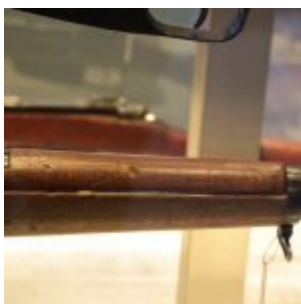
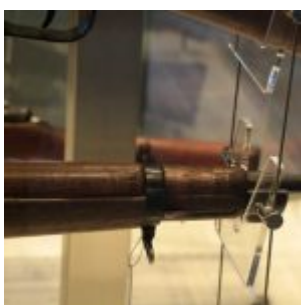
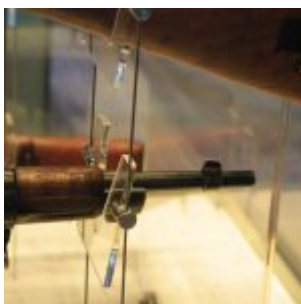
Carcano Fucile Mod. 941 da 6,5

Autor – zdjęcia: Dawid Kalka

Wrocław, Arsenał – Muzeum Militariów

Przyjęcie na wyposażenie armii niemieckiej karabinu Gewehr 88 wyznaczyło dla Włochów nowy kierunek – karabin powtarzalny, który miał strzelać nowoczesnym nabojem karabinowym w łusce bez kryzy, które miało umożliwić użycie ładownika symetrycznego. Włosi teraz dość rozsądnie zaczęli najpierw od zaprojektowania nowej amunicji, uruchamiając najpierw syntezę własnego prochu bezdymnego. Zamiast francuskiej lub niemieckiej nitrocelulozy, wybrali oni proch typu nitroglicerynowy, podobnie jak Brytyjczycy. Ich ziarna prochu miały budowę rurkową, ale w odróżnieniu od brytyjskiego kordytu w długich, cienkościennych rurkach, włoski gelinit miał formę paciorków – krótkich, grubościennych rurek z centralnym kanalikiem. Rozpoczynający się rozwijać dość dynamicznie włoski przemysł, szybko zaczął posiadać coraz lepsze zaplecze naukowe, które mocno było wspierane przez fundusze rządowe, dzięki czemu naukowcy włoscy znali doskonale rozwój amunicji karabinowej w Europie. Kiedy większość ówczesnych państw w Europie wybrało przede wszystkim amunicją 7,92 x 57 mm typu Mauser czy na przykład Francuzi – 8 x 50,5 mm R typu Lebel, włoscy konstruktorzy poszli inną drogą

wybrała wartość 6,5 mm. W 1888 roku Włosi powołali w Parmie komisję wojskową, na czele której zasiadał generał Gustavo Parravicino, która następnie skonstruowała całkowicie nowy nabój karabinowy na proch „bezdymny”, czyli 6,5 x 52,5 mm. Tak małokalibrowy nabój karabinowy spowodował, że w ładowniku skonstruowanym dla nowego karabinu (częściowo wzorowanym na konstrukcji ładowników Mannlichera) mogło się pomieścić łącznie sześć nabojów karabinowych, co dawało teoretyczną przewagę żołnierzowi włoskiemu w starciu z potencjalnym przeciwnikiem. Konstrukcję nowego karabinu powierzono ponownie sprawdzonemu już w pracy – Salvatore Carcano, który jako pierwowzór dla nowej konstrukcji wybrał niemiecki Gewehr 88. Ostatecznie nowy karabin miał posiadać mocno zmodyfikowany zamek typu Mauserowskiego, z magazynkiem pakietowym systemu Mannlichera, za który sam rząd włoski miał podobno zapłacić OEWG 300 000 lirów tantiem. Sukces ma wielu ojców, to też nowy włoski karabin dla piechoty okazał się konstrukcją dość udaną i wraz z przyjęciem go do uzbrojenia był jedną z najnowocześniejszych konstrukcji na świecie. Oczywiście chociaż zamek wzorowany na niemieckim, nie jest jego kopią – w odróżnieniu od niego posiada sztywne czółko z ryglami, tutaj bardziej przypominając na przykład belgijskiego „Mausera” Mle 1889. Bezpiecznik, stanowiący oddzielną tuleję wewnątrz trzonu, obracającym się wokół iglicy, jest rozwiązaniem jak najbardziej oryginalnym. Włącza się go przy napiętej iglicy poprzez naciśnięcie w przód na radełkowy występ bezpiecznika, obrót do pionu – prostopadle do rączki zamkowej – zwolnienie sprężyny uderzeniowej. Włosi niejako stworzyli dzięki temu najpopularniejszy dziś w nowoczesnych sztucerach systemu zabezpieczającego. Celownik ramieniowy ze szczerbinką można obrócić o 180 stopni, odsłaniając stałą szczerbinę bojową do strzelania na odległość do 300 metrów. Zatrzask ramienia znajduje się z lewej strony osi. Fucile di Fanteria Mo. 91 posiadał lufę o długości 780 mm, osadzonej w łożu pełnej długości z specjalną nakładką nakrywającą lufę między celownikiem, a tylnym bączkiem.

Carcano M 1891/38 TS da 6,5

Autor – zdjęcia: Dawid Kalka

Kraków, Muzeum Armii Krajowej im. gen. Emila Fieldorfa „Nila”

Broń z kolekcji Dr. Stanisława Wcisło

W literaturze angielskojęzycznej, a bardzo często w amerykańskiej – można się spotkać z nazwą (błędną oczywiście) – Mannlicher-Carcano. Jest ona związana z konstrukcją użytego do broni stałego magazynka z wystającą kryzą, skonstruowanego przez konstruktora Salvatore Carcano. O ile w konstrukcji zamka, wzorował się on na karabinach braci Mauserów (zwłaszcza na karabinie wz. 1888), to magazynek, który jest ładowany za pomocą ładowników 6 naboju, jest wzorowany na magazynkach karabinów skonstruowanych przez Ferdinanda Mannlichera.

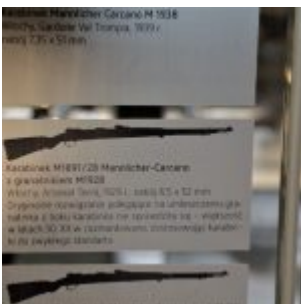

Podstawowe dane taktyczno-techniczne: Mod. 91

- Kraj produkcji: Królestwo Włoch
- Rodzaj broni: karabin powtarzalny
- Kaliber broni: 6,5 mm
- Zastosowany nabój 6,5 x 52 mm Carcano
- Długość broni: 1295 mm
- Masa broni (niezaładowanej): 3,8 kg
- Długość lufy: 780 mm, 4 bruzdy prawoskrętne
- Sposób zasilania: wewnętrzny, stały magazynek pudełkowy
- Pojemność magazynka: 6-nabojowy
- Prędkość wylotowa pocisku: 730 m/s
- Typ zamka: ryglowany, czterotaktowy
- Zasięg skuteczny: do około 600 m (niektóre dane mówią, że tylko do 300-400 m)
- Zasięg maksymalny: do 1000 m

Carcano Moschetto Mod. 1938

Moschetto per Truppe Speciali con Tromboncino Mod. 91/28

Autor – zdjęcia: Dawid Kalka

Kraków, Kraków, Muzeum Armii Krajowej im. gen. Emila Fieldorfa
„Nila”

Broń z kolekcji Dr. Stanisława Wcisło

System karabinów i karabinków powtarzalnych systemu Carcano obficie obrobił w przeróżne odmiany, ponieważ było ich ponad 50 modeli. Wśród nich był na przykład karabin z lufowym granatnikiem, oznaczony jako Moschetto con Tromboncino Lanciagranate Mo. 928 (Mod. 1928). Zawieszony z prawej strony łoża granatnik wystrzeliwał stabilizowane brzechwowo (?) granaty kalibru 40 mm, przy pomocy naboju miotającego, które były podawane z integralnego magazynka. Granat był ładowany odprzodowo, po czym natychmiast należało przełożyć zamek z komory zamkowej karabinka do komory zamkowej granatnika, przeładować, dosyłać nabój miotający z magazynka do komory naboju granatnika, wycelować za pomocą celownika zamontowanego do karabinku i wystrzelić, przyciągając za spust karabinka.

Jednocześnie z karabinem były używane dwa karabinki o konstrukcji identycznej z Fucile Mo. 91, ale z lufą skróconą do 426 mm i odpowiednio dostosowanym do nowej balistyki naboju celownikiem. Moschetto Mo. 91 TS (per Truppe Speciali), który był przeznaczony dla wojsk technicznych, posiadał łożę na nakładkę o pełnej długości oraz zaczepy dla bagnetu nożowego. Jednostki kawalerzystów, Bersalierzy, karabinierzy, saperzy, artyleria i żandarmi używali Moschetto Mo. 91, z krótkim łożem

i jeszcze krótszą nakładką – a także pozwalającym go zidentyfikować na pierwszy rzut oka składanym bagnetem kłujnym (wszystkie pozostałe modele bagnetów, używane w karabinach i karabinkach systemu Carcano były typu nożowego i zdejmowane, choć też istniał bagnet nożowy, który posiadał jak w scyzoryku składaną i chowaną klingę noża). Po zmianie naboju do produkcji wszedł karabinek Moschetto Mo. 91/38, zewnętrznie identyczny poza użyciem do celowania stałej szczerbiny, zamiast wcześniej stosowanego celownika ramieniowego. Wcześniejsza odmiana posiadała celownik identyczny, jaki był stosowany w karabinku Mo. 91 TS.

Carcano Moschetto Mod. 1938

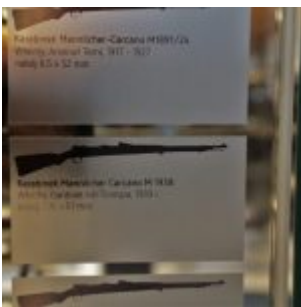
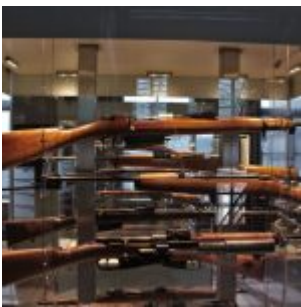
Autor: Dawid Kalka

Drzonów – Lubuskie Muzeum Wojskowe

Długie karabiny Mo. 91 poszły w odstawkę po wprowadzeniu nowego naboju w latach 30. XX wieku, ale w obliczu problemów z produkcją nowej amunicji i olbrzymich zapasów starej, wrócił do łask w połowie 1941 roku jako Fucile Mod. 941 da 6,5 mm. Było to włoskie wcielenie krótkiego karabinu, który posiadał lufę o długości 690 mm.

W 1938 roku w konstrukcji karabinków i karabinów systemu Carcano zaszły bardzo poważne zmiany, które wiązały się z wprowadzeniem do użytku całkowicie nowego naboju karabinowego. Doświadczenia jakie zdobyto podczas trwania I Wojny Światowej, a później w działaniach kolonialnych, które były prowadzone przez Królestwo Włoch w Libii oraz Abisynii, że stosowany już nabój z pociskiem kalibru 6,5 mm, mimo wydawało się idealnych parametrów, jest po prostu za słaby. Nie chcąc jednak radykalnie przechodzić na nowy nabój i zmieniać cały system uzbrojenia dla włoskiego piechura, Włosi zdecydowali się na swoisty kompromis – zastosować nabój karabinowy 7,35 x 51 mm Carcano o identycznej długości całkowitej oraz średnicy zastosowanej łuski. Dzięki takiemu zabiegowi, można było do nowego naboju używać tych samych ładowników, oraz przeprowadzić modernizację poprzez prostą wymianę lufy. W

ramach prowadzenia racjonalizacji wydatków postanowiono jak najbardziej uprościć bardzo skomplikowaną budowę celownika ramieniowego, który był używany na wszystkich typach uzbrojenia z rodziny Mod. 1891. Oba naboje odznaczały się bardzo płaskim torem lotu (właśnie chyba to był jeden z powodów, dla czego tego typu amunicja tak długo jeszcze musiała czekać na zastosowanie naboju, z pociskami ostrołukowej). Na typowej odległości strzału jak się szybko okazało faktycznie nie był potrzebny montowany na karabinku znacznie droższy typ celownika. Wystarczała szczerbina z muszką, przestrzelane na odległość do 200 metrów. Jednakże w tej odmianie występowały dwa typy karabinków, które różniły się tylko stosowaną amunicją oraz zastosowaną lufą do karabinu: na nabój z pociskiem kalibru 6,5 mm oraz nabój z pociskiem kalibru 7,35 mm. Tak więc oby dwie wersje były w praktyce takie same.

Carcano Moschetto Mod. 38 da. 7,35

Autor – zdjęcia: Dawid Kalka
Kraków, Kraków, Muzeum Armii Krajowej im. gen. Emila Fieldorfa
„Nila”
Broń z kolekcji Dr. Stanisława Wcisło

Podstawowe dane taktyczno-techniczne

Carcano M 1891TS

- Kaliber broni – 6,5 mm
- Zastosowany nabój – 6,5 × 52 mm Carcano
- Długość lufy – 430 mm
- Długość broni – 920 mm bez zamontowania bagnetu, długość z bagnetem; 1220 mm
- Masa broni – bez zamontowanego bagnetu 3,1 kg, z zamontowanym bagnetem 3,37 kg
- Magazynek broni – stały, rzędowy o pojemności 6 naboii, ładowany za pomocą ładownika
- Maksymalna nastawa celownika – do 1500 m
- Prędkość początkowa wystrzelonego pocisku – 660 m/s

Carcano Mod. 938

- Kraj produkcji: Królestwo Włoch
- Rodzaj broni: karabin powtarzalny
- Kaliber broni: 6,5 mm
- Zastosowany nabój 6,5 x 52 mm Carcano
- Kaliber broni: 7,35 mm
- Zastosowany nabój 7,35 x 51 mm Carcano
- Długość broni: 1020 mm, z zamontowanym bagnetem 1195 mm
- Masa broni niezaladowanej: 3,4 kg
- Masa broni zaladowanej: 3,675 kg
- Długość lufy: 538 mm, 4 bruzdy prawoskrętne
- Sposób zasilania: wewnętrzny, stały magazynek pudełkowy
- Pojemność magazynka: 6-nabojowy

- Prędkość wylotowa pocisku: 730 m/s nabój 6,5 x 52 mm / 757 m/s nabój 7,35 x 51 mm
- Typ zamka: ryglowany, czterotaktowy
- Zasięg skuteczny: do około 200-300 metrów
- Zasięg maksymalny: do 900 metrów

Bibliografia:

1. Karabiny karabinki i pistolety maszynowe Encyklopedia długiej broni wojskowej XX wieku – Żuk Aleksandr B.
2. Witold Głębowicz, Roman Matuszewski, Tomasz Nowakowski: Indywidualna broń strzelecka II wojny światowej, Warszawa 2010
3. Leszek Erenfeicht: Konie robocze. Karabiny powtarzalne II wojny światowej. „Strzał”, 5(25)/2005